

Presentació

Aquesta obra ha tingut una gestació i una redacció lentes i complicades. Des de la planificació inicial a la sortida del darrer volum, que paradoxalment és el primer, ha transcorregut una llarga dècada feta d'il·lusió i de neguit. Aquesta barreja de sentiments traspuja al llarg de les pàgines que, per fi, tinc el goig (poques vegades tan legítim) de presentar. El lector té dret a conèixer les raons del retard. El director té necessitat d'explicitar-les.

Un dia de la primavera del 1983, en Francesc Cabana es presentà al meu despatx universitari amb l'encàrrec d'oferir-me la direcció d'una història econòmica de la Catalunya contemporània extensa, de gran format i profusament il·lustrada. El mandatari del meu amic era la Fundació Enciclopèdia Catalana. Absorbit per altres tasques, la meua primera reacció fou de refús. No tenia el temps ni les ganes d'embarcar-me en una empresa que em semblava una temeritat. El nivell de la recerca era molt insuficient. Els fonaments bibliogràfics damunt els quals bastir l'edifici, massa fràgils. Per bé que suggestiva, la idea era prematura. Potser d'allí a alguns anys tindríem ocasió de tornar-ne a parlar.

En Cabana escoltà els meus arguments sense immutar-se. Anava prevengut. Amb la cortesia i la fermesa que el distingeixen, tractà de fer-me veure que ni la Fundació Enciclopèdia Catalana era una editorial corrent ni l'encàrrec que em duia podia considerar-se normal. La Fundació tenia consciència de les dificultats de la comesa i estava resolta a adaptar-s'hi. Els terminis de l'obra podien ésser relativament llargs. El *modus operandi*, tan flexible com convingués. La tria dels col·laboradors, completament lliure... Una mena de xec en blanc.

En la seva rèplica, el missatger havia tingut l'habilitat de transformar l'aventura en un repte engrescador. I més quan el llibre en qüestió ens donaria l'oportunitat, a tots els qui hi participéssim, de proclamar als quatre vents un fet que les desgràcies de la nostra història política han deixat en la penombra: que, des del punt de vista de l'economia, el balanç dels dos darrers segles és altament positiu per al Principat; que el fenomen de la industrialització catalana és un fenomen sense parió a la Mediterrània; que el treball i el tremp de la nostra gent han suplantat una mancança extrema de recursos naturals; que aquest èxit, igual que aquell fracàs, ha contribuït decisivament a forjar la nostra identitat com a poble.

La disposició de l'empresari era exquisida. L'atractiu de l'empresa, indiscutible. La feina pagava la pena. El meu recel inicial s'havia convertit en adhesió. Formant equip amb en Jordi Maluquer de Motes, en Carles Sudrià i el mateix Francesc Cabana, trobaríem la manera de fer compatibles les exigències del treball intel·lectual i els interessos, prou llaços (cal insistir-hi), de l'editor.

La fórmula ha consistit a fabricar els vímets i el cistell ensems. D'una banda, una sèrie de monografies sectorials —els vímets— amb la finalitat d'obtenir unes visions aprofundides, originals i inèdites de la marxa de cada una de les branques destacades de l'activitat econòmica catalana al llarg del vuit-cents i del nou-cents (vols. 2 i 3, i 5 i 6). De l'altra, dues síntesis globals —el cistell pròpiament dit— confegides en bona part a partir de l'entrellaçament, el complement, la relació i la integració de les monografies preliminars: una per a cada una de les centúries considerades (vols. 1 i 4). El lector comprendrà que aquest doble pas hagi exigit un temps addicional. També trobarà disculpes per la petita quota de solapaments i repeticions inherents al mètode.

Una obra col·lectiva i unitària, com ho és aquesta, demana una bona entesa entre tots els qui hi col·laboren. Els responsables de la *Història Econòmica de la Catalunya Contemporània* ens complaem a reconèixer la que ha existit entre els seus vint-i-dos autors. A Jaume Torras, especialista dels temps precedents, li agraïm la magnífica introducció general amb la qual ens ha obsequiat.